

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, 1664**

Qvæst. I. De Patris proprietatibus aliis à iam explicatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

Nostram autem conclusionem tradunt S. Thom. proximè, & 4. contra Gentes capite 24. ubi Ferrara de potentia, quæstione 10. art. 5. opulc. contra errores Græcor. cap. 32. §. 3. & 31. Alexand. 1. p. quæstione 43. m. 4. Albert. quæst. 31. m. 3. S. Bonau. in 1. d. ii. quæst. 1. Dur. q. 2. Ægyd. art. 1. quæstione 3. Heruzus quæstione 1. Argent. quæst. 1. art. 2. Capreol. q. 1. sub init. Marfil. quæst. 15. art. 3. ad 3. Caier. 1. p. q. 36. art. 2. ubi Canariens. & Molin. Valent. de Trinit. q. 10. punct. 3. Vazq. proximè c. 4. Soar. proximè, Bellatmin. tom. 1. lib. 2. de Christo cap. 26. Ricard. in 1. d. ii. art. vnic. q. 2. In hoc magis inclinat Arrubal. Torres, Alarcon, Zuniga ubi proximè, Ruiz d. 68. sect. 8. Marciatus d. 71. Martin Perez d. 16. sect. 2.

2. Probata satis est conclusio quæst. 1. & 2. summam ibi dicta sic breui colligo. In diuinis distinctio personarum realis non est, ubi non est oppositio relatiua principij, & principiat: quia si Spiritus S. non procederet à Filio, non esset inter eos eiuſmodi oppositio, vt per se patet: ergo neque esset inter eos distinctio realis, sed identitatis. Maior probata est quæstione 1. cert. 4. num. 2. & 4. Recolenda iterum sunt, quæ eo loco ex Anselmo recitabamus, repetiuimusque quæstione 2. cert. 4. n. 2. Sed in casu præſenti recitandus est Nyssen. lib. ab Ablabium, quod non tres Dij circa fin. *Discerni alterum ab altero deprehendimus: nimirum: eo, quod credimus aliud quidem causam esse, scilicet Patrem) aliud ex causa, (nempe Filium) & ex eo, quod ex causa est. Nimirum ex Filio, & Spiritum S. Atque ex eodem Nysseni libro hæc refert Bessaron sect. 25. Concilij Florent. orat. pro vnione capite 6. col. 6. post med. *Eo distinguitur, inquit Nyssenus, Spiritus à Filio, quia per ipsum est, quasi diceret: quod cum ambo à primo sint, non sufficienter distinguuntur, nisi alter per alterum esset. Huc etiam facit ratio S. Thom. quam persequemur quæstione 2. cert. 4. n. 3. & 4.**

3. Ab auctoritate solum poterat nobis apparere opponi Anselmum recitatus quæstione 2. certamine 3. numero 1. & 2. eius autem sensum dedimus sub numeri 3. finem. A ratione argues. Si Spiritus S. non procederet à Patre, sed à Filio, distingueretur realiter, nihilominus ab illo: ergo si non procederet à Filio, sed à Patre, distingueretur à Filio. Admissio antecedenti negatur consequentia à Gaspare Hurtado d. 8. diff. 3. vers. fin. S. & ad confirmationem. ac vulgò à Doctoribus: quia, si procederet à Filio, eo ipso procederet à Patre mediata, & consequentis casus, quo ad hoc, quare nisi adhibeatur particula *immediatè* ad illud non procederet, à Patre, nequit absolute antecedens *concedi*, quin admittatur consequentia: quia nulla est disparitas. Absolute ergo negandum est antecedens: quia in terminis implicat. Negat enim omnem processionem etiam mediatam à Patre, quam simul concedit in sequentibus, & procederet à Filio, in quo mediata processio à Patre continetur. Valentia parui ad solutionem facit adhiberi particulam *immediatè*, vt non concedatur antecedens: quia mediata processio non affert distinctionem producenti, & procedenti: quia oppositio principij, & principiat eo gradu, quo est, infert in diuinis distinctionem: quare mediata solum inferre potest mediatam distinctionem, ac per aliud, quæ implicat non minus, quam in suo esse per aliud à se constitui. Omnia enim per suum esse intrinsecum distingui ab aliis æquè, atque constitui debent. Peccat discursus. Quia oppositio, & processione formaliter distingui opposita putat in diuinis, cum tamen solum arguitur eam in illis inducant, sicut in creatis: illa enim est in intrinseco entitatum, que non minus intrinseca arguitur in oppositis remotè, & mediata, quam in oppositis immediatè. Siquidem non minus implicat idem productiuum mediata sui ipsius esse, quam immediatè.

4. Sed instabis. Et si Spiritus sanctus nullatenus, mediata adhuc, procederet à Patre, sed à solo Filio, distingueretur realiter ab illo: ergo, & à Filio, & si ab eo non pro-

cederet. Antecedens, in quo est tota difficultas, probatur, quia, etsi non procederet à Patre Spiritus sanctus adhuc Pater esset realiter formaliter innascibilis, qui conceptus, & absolutus per nos est, & in Spiritu à solo Filio omnino procedente esset impossibilis. Negatur antecedens nihilominus. Ad cuius probationem negatur in eo casu Patrem realiter formaliter innascibilem fore, licet enim per nos innascibilitatis conceptus formaliter absolutus sit, tamen in statu realitatis & identitatis, in quo solum est locus distinctioni reali, adiunctus essentia identicè principium generatiuum constituit, atque mediata spiritiuum, & immediatè etiam, quod satis est, vt realiter formaliter sumptum innascibile sit, principium Spiritus sancti. Imò ipsa formalis innascibilitas, quæ est tota formalis ratio absoluta constitutiva, ac distinctiva formaliter Patris, toti coniuncto Patri, quem constituit oppositionem principij, & principiat affert cum precedentibus duobus ex sola identitate reali cum essentia, vt fufius dicebamus q. 2. cert. 4. n. 5. quin opus sit, alia formalitas accedat, sed eadem singularitas prima, quæ formaliter est personalitas, est innascibilitas, & cum essentia principium indiuisibile constituit, vt respectu huius constituit principij adæquata forma non sit, respectu autem concreti innascibile sit tota, & adæquata forma.

5. Reliqua, quæ Scotiæ opponunt, leuia sunt. Esse enim genitum, & procedere sunt opposita, sicut, vt proprius loquar, genita persona, & spirata, quæ tales, non solum realiter (quod satis erat ad hanc nostram conclusionem) sed, & formaliter. Nam eo Filius Filius, ac genitus intrinsecè est, ac Spiritus S. non est Filius, sed spiratus, ac procedens, quod ille foecundus ad intra est æquè, respectu Spiritus S. atque Pater, hic vero foecundus non est: in ratione vero foecundi ad intra Filij est relatio, & oppositio principij, & principiat ad Spiritum S. vt videant Scotiæ, quam fallè assumant contra nos genitum esse, & procedere non esse opposita: cum sint opposita adhuc formaliter. Alia his adhuc leuiora consulo prætereos, quiuis enim facili negotio, ex his quæ hæctenus dicta à nobis hac. d. sunt, ea dissoluit.

DISPUTATIO X.

De propriis, & appropriatis singularum Personarum.

DE FINITIS hæctenus quæ personis, cum in esse naturæ, tum in ratione Personæ cuiusque, omnibus conueniant, & singularis, iam de singularibus cuiusque proprietatibus sigillatim disputandum statuendumque erit: vt ad Disputationem vndecimam de diuinis notionibus sternatur via. Licet autem ad id de proprietatibus personarum agere satis hic foret: nominis tamen assinitæ de appropriatis cuique personæ sub Disputationis finem agemus: quia, etsi attributa communia re vera sint, ob peculiare, ac proprium personæ, cui speciatim attribuitur, vni vnum, alteri vero aliud, accommodatur.

QVÆSTIO I.

De Patris proprietatibus aliis à iam explicatis.

PATRIS proprietates plures in Controuersia decursu explicatæ sunt. An scilicet sit causa, Auctor, principiumque Filij: de quo d. 2. An verè Pater ipse: ibid. & d. 3. q. 2. An sit verè prior Filio ibid. & fufius propria sede: nempe d. 12. de comparatione personarum. Quare hic duæ examinandæ restant Patris proprietates: scilicet, innascibilitas, & ratio fontalis originis.

CERTAMEN I.

*Innascibilitas vera est proprietatis Patris, bene
Ingeniti voce explicata.*

Innascibilitatem ingeniti voce primus explicuit Valentinus, qui Primum Eonem, ceterorum praefectum, ingenitum vocabat apud Iren. 1. aduers. haer. ref. cap. 9. sub init. Tertullian. aduersus Valentinianos cap. 35. longè tamen alio sensu innascibilem, seu ingenitum, quam post modum apud Patres percipuerit; in quo primus etiam eius vocis infamator fuit Aëtius haereticus Eunomij magister testibus Epiphano haer. 76. post init. Athana. dialog. 2. de S. Trinit. contra Anomæ. vers. med. prope epistolam Aëtij. De ea voce duas epistolae scriptae Arrius ad Eusebium, & Alexandrum, quae extant apud Epiph. haer. 69. pag. 2. inde Asterius Sophista Arrianus cum sociis urgebat: vel sunt plures ingeniti in diuinis; & sic, plures sunt Dij; vel vnus solum ingenitus, scilicet Pater; & sic, reliqui erunt creaturae. Ac rursus: ingenitum, & ingenitum differunt natura: sed Pater est ingenitus, Filius genitus: ergo natura differunt, ac Filius Deus non est. Licet autem, & hæc, & alia Eunomij Sophismata sint, atque soluta à Basilio 2. contra Eunomium; ac insuper vox ingeniti ad Patris proprietatem explicandam accommodatissima in sui Parentis ignominiam, atque ob haereticorum abusum à Patre relegandam censent aliquando Athana. orat. 2. contra Arrian. à medio lib. de decretis Nycenæ synodi quatuor col. ante fin. dial. 2. de S. Trinit. contra Anomæ. pag. 3. & 4. Basil. 1. contra Eunom. longè ab init. & lib. 4. pag. 5. & 4. sub titulo *Ingeniti*, Epiph. haer. 73. vers. & circa med. Chryso. orat. 1. de illo: *In principio erat Verbum* post med. Ambros. de Incarnat. Dominicæ mysterio cap. 8. & 9. Dyonis. Alexand. epist. ad Paulum Samosatren. Argumenta haereticorum à nouitate vocis ignotæ scripturae, æquiuocæ, ab Ethnicis vitatæ contra vocem *Homousion* in voce ingeniti Patres retorquebant.

2. Praecipua haereticæ fallaciæ occasio erat græca vox *Geneton* & *Ageton*, quæ vnica *N. factum*, & non factum significabat, ac de omnibus personis *Ageton* seu ingenitum dici posset. Duplici autem *N. N. Generatum*, ac *ingenitum* oppositè strictè generato. Et tunc quidem, tripliciter adhuc accipi *ingenitum* potest iuxta Damasc. iam citandum. Primum pro negatione actualis generationis solum, quam habent homines merè possibiles. Secundò pro eo, quod per strictam generationem non est, neque esse potest, quo pacto Spiritus S. ingenitus est. Tertio modo quod nullatenus ab alio est, esse potest: quomodo solus pater ingenitus est. Vt docet Basil. 5. contra Eunom. sub med. & clarius Damasc. de fide capite 9. circa med. quia, licet impossibilia iuxta Ar. 1. de celo capite 11. à nullo principio esse possint, cum in essendo repugnent, habent solum ingignitiam negatiuam, non positiuam, qualem Pater, qui necessario à se etiam originariè est, atque omnium, quæ in Deo ab alio sunt, principium existit, vt bene Cyril. Alex. 11. thes. cap. vnic. longè abinit. & Basilius vbi proximè: quare tandem ex Patrum vsu iam vox *Ingenitum* tertia hac sola acceptioe vsurpatur in diuinis: solum Patri licitè accommodatur: cuius rei duodecim dedi Patrum testimonio d. 9. q. 1. cert. 4. num. 6. quibus adde Iacob. fratrem Ioann. apud Clement. Roman. 8. constitut. Apostolicar. cap. 12. sub init. qui Patrem vocat *ingenitum sine origine*. Et in forma pro Baptizandis dixerat lib. 7. capite 47. *Ad scilicet, & credo, & baptizor in vnum ingenitum solum verum Deum Patrem Christi*. & 2. Recognitionum pag. penult: *Nolite putare duos ingenitos dicere Deos, aut vnum, diuisum in duos, sed Filium Dei vnigenitum dicimus*. Iustin. M. exposit. Fidei de Trinit. pag. 2. *Ilud ingenitum, & subsistenti modus, notæ sunt, quibus interfiguntur Pater, Filius, & Spiritus S. siue, vt alia paraphrasi: ingeniti Verbum prolatum Patris*

statim subsistentiam designat. sæpèque repetit ingenitum, genitum, & procedentem non ad essentiam pertinere, sed ad modos subsistentiæ.

3. Id ipsum docuit Sixtus Papa 1. epist. 1. Decretal. post med. sic de Patre loquens: *Quia id ipsum fides exigit, Christiana absque ulla dubitatione ingenitus creditur*. Synod. Antiochen. profess. fidei ad Paul. Antiochen. sub init. Dei nomine Patrem intelligens phrasi Scripturae, & vtriusque Symboli, vt ex sequenti contextu patet; tanquam Ecclesiae fidem decernit: esse vnum Deum ingenitum, sine principio. Nicæni Patres lib. 2. C. 9. sub med. S. sapienter, credenda, ac non scrutanda proponunt: *Vnus ingenitus Deus, & Pater: vnus ex eo genitus vnigenitus Filius Dei Verbum: sicut non est alter Deus cum Deo, & Patre ingenitu, ita neque congenitus, neque prior vocis infamator posterior Filius*. Concilij eiusdem hac super re definitionem testatur Athana. Epist. ad Serapion recitatus à S. Thom. opusc. 1. contra errores Græcor. capite 8. his verbis: *Impricipiatum esse, & ingenitum soli Deo Patri Catholica Ecclesia congregata apud Nicæam fideliter attribuit: & toti mundo sic esse credendum mandauit*. Idem Athana. quæst. 4. cap. 15. De natura Dei: *Proprium Patris ingenitum esse. 2. de propriis personis, & vnico nomine Deitatis. med. Patrem non genitum appellat. 4. aduers. Vibicum Potentin. initio, & infra: immatum, & innascibilem. Naz. Proprietatem Patris esse ingenitum ait. orat. 35. col. 2. & med. orat. 37. longè ab init. Basil. 2. contra Eunom. vers. fin. ait: *ingenitum, atque ingenitum esse specificas quasdam proprietates, orat. aduers. calumniantes, quod tres Deos colamus post med. & circa fin. Vnus ingenitus Deus, vnus huius vnigenitus*. Nyssen. de Fide ad simplic. post med. & epist. contr. Apollinar. de imagine, & similitudine col. 2. ac vers. finem. Patrem ingenitum vocat lib. de different. essent. & hyposthaf. vers. med. *sine generatione existit circa finem non genitum appellat*. Cryso. hom. 5. de incomprehensibili Dei natura col. 2. *Primum, & ingenitam personam, seu hyposthafim Cyril. Alex. 2. Dialogor. de Trinit. col. 3. & 4. ac 1. thesaur. capite 1. 2. & 3. Proprium Patris ingenito modo esse concedit*. Cyril. Hierosol. cateches. 4. capite 2. *Patrem ingenitum sine principio dicit cateches. 11. med. Nec duo ingeniti, nec duo vnigeniti, sed vnus est Pater ingenitus*. Fulgent. ad obiection. 5. Arrianor. sub init. *In vno autem genito ex vno ingenito naturalis vnitas demonstratur*. Et ad 7. *Pater secundum fidei veritatem ingenitus predicatur*. Alexander Alexandrin. Epist. ad Alexandr. Constantinop. versus med. *Vnus ingenitus Pater: proprium solum Patris, quod ingenitus est*.*

4. Isidor. 7. Ethimol. c. pite 4. S. 1. *solum Patrem ingenitum* ait. Idacius Clarus 3. contra Varimandum capite 2. sine scribit: *Patrem absque ulla dubitatione ingenitum credi, quia ita fides exigit Christiana: cum tota canat Ecclesia, Te Deum Patrem ingenitum, ac rursus: Gloria Patri ingenite Euleb. Caesar. 4. demonstration. Euangelicæ c. 3. vers. med. Patrem non genitum ait. Concil. Tolet. 6. c. 1. & Toletan. 11. profess. fid. sub init. & col. 2. ingenitum Hylar. de Synodis in Syriensi can. 16. & 17. & in Vuermaciensi profess. fidei & ad can. 1. & 2. Oriental. & 2. de Trinitate versus med. & libro 3. 4. & 5. longè à principio & 9. ante, & post medium. 11. col. 4. 12. col. inculcat sæpe de Patre ingenitum & locis his de Trinitate innatum & innascibilem. Cuius rei rationem, quam nos supra, reddunt August. de Trinit. capite 26. circa fin. *Pater solus non est de alio, ideo solus appellatur ingenitus*. Dixerat etiam 5. de Trinit. id ipsum sæpe à capite 3. praesertim capite 6. & 7. & serm. 38. de temp. longè à medio ac denique; Antelm. capite 54. Monolog. à medio, *debet dici solus ille genitor, & ingenitus, quia solus est Pater, & nullo modo ab alio est*. Hanc eandem Patris proprietatem *innascibilem & innati* nomine posuit Athanasius recitatus numero 3. ex lib. 4. aduersus Vibicum. Et Hylar. proximè locis de Trinit. & loco inferius dando Concil. V. Vuermaciense profess. fidei sub initium, & Syriensi can. 16. apud ipsum Hylar. lib. de Synodis, Patrem *innascibilem* appellant: quo modo etiam Phzbadus proximè Damasc. 1. fidei, capite 11. non parum à med. Patre, & non discendente ab *innascibilitate*, quia genuit, nec Filio à generatione, quia sit ab ingenito. Ac*

Ac paulo superius distinxerat Patrem ab aliis : quia est sine principio, sicut & Nyssen. supra. Qua ferè phrasi eandem proprietatem Patris explicuit Hilar. 4. de Trinit. column. 3. Ab origine liberum, & innascibilem, illum prædicans. Nazianz. principij expertem, & vacantem, oratione 39. in sancta lumina orat. 21. ad Arrian. & de se ipso circa fin. & sine orat. 26. de moderat. in disputando seruanda col. 3. orat. 36. vers. fin. oratione 37. longè à med. orat. 13. 2. de pace vers. med. Nyssen. de different. essentia, & hypostal. propè medium; Eximium infigue, notiamque Patris esse, quod à nulla causa subsistit. dicebat.

A ratione faciliè eadem Patris proprietates suaderetur. Quia, si personæ personaliter productæ essent, vel se mutuo duæ producerent, vel saltem se aliqua produceret, vel alia quarta improducta assignanda foret, alicuius saltem ex tribus principium, quod de aliqua ex tribus concedere satius erit: quod si eam productam asseras abeundum infinitè in processionibus erit, nisi in alterum ex duobus primis velis incidere: hæc autem omnia, & singula implicant, & in fide errant: ergo aliqua ex tribus improducta est. Si dicas tres omnes improductas esse, ac proinde innascibilitatem nullius esse propriam, sed omnium communem. Contra primò: quia non plures, aut tres personæ in diuinis essent, sed vna cum in nulla respectu alterius sit principij, & principij oppositio. Contra secundò: quia si plures remaneret, infinita personaliter nulla foret infinitate diuina per negationem termini, etiam extrinseci: cum cuique deficeret personalis formalitas eiusdem generis, quæ erat in aliis. Vnde tertio fieret non tres solum personas, sed infinitas fore in diuinis. Cum enim nulla genere suo infinita diuine esset, atque capacitas Deitatis, vt personaliter infinita diuine sit, multitudine infinita personarum fatianda foret, vt in simili arguebamus ad statuendam à ratione vnus tantum personæ diuine processionem per intellectum, & alterius tantum per voluntatem. Quartò denique si tres solum fore personas diuinas improductas admittimus inferret tres esse Deos. Quia, si abesset communicatio eiusdem naturæ ab vna in aliam, nullum esset vestigium efficacie adstruendæ identitatis personarum in natura.

Hoc est vnicum argumentum S. Thom. 1. p. q. 35. art. 4. ad 4. Fulgentij ad obiect. 1. Arrian. circa medium, & ad obiect. 5. Nazianz. oratione 37. vltim. de Theolog. circa med. orat. 29. de dogmate, & constituit. Episcoporum. sub med. orat. 32. post med. orat. 49. quæ est tractatus de fide, column. 3. cuius verba desumpsit Ecclesia in officio de Trinit. Synodi Syrmienf. can. 16. quem declarat Hilarus libro de synodis longè à medio ait: cum ergo vnus Deus sit, quo innascibiles esse non possunt. Quam rationem dederat paulo superius: repetitque ad canonem 17. & in expositione Synodi Sardicenfis 4. de Trinit. versus med. & longè à med. 5. lib. col. antepenult. lib. 7. longè à med. Concil. Nycæn. profess. fidei apud Naz. oratione 50. Vnus Deus, quia ex vno Patre, Damasc. de fide cap. 10. circa fin. & c. 11. circa med. Trinitatem vnum Deum esse docet. Filio, & Spiritu sancto in vnâ causâ, patrem videlicet, relatis. Repetit libro 3. cap. 5. circa med. Lactant. 4. diuinar. institut. cap. 29. sine: Vnus Deus vtræque, quia quicquid est in Patre in Filium transfuit. Idem est argumentum Origen. in epist. ad Roman. libro 8. cap. 9. col. 2. Tertulliani contra Praxe. Dionysij Roman. apud Athanas. de decretis Nicænæ synod. post med. vbi cum Trithitis agit eiusdem Athanas. orat. 5. contra Arrian. simit. & infra, orat. contra Gregal. Sabell. vers. medium, Augustini primo de doctrina Christiana, capite quinto sine. Sed hac de re iterum certam. 4. vbi de ratione fontalis originis in Patre.

7 Oppones primò Athanas. tractatu de definit. col. 3. §. Dicendum, vbi naturam vocat genitricem hypostaseon generaliter, & indefinitè: ergo & personalitatis, ac personæ Patris qui locus fortasse occurrit Scoto in 1. d. 8. q. vlt. additione, quæ incipit: Propterea tertio, dum eam sententiam disputare per phantasmam ait: vt sonat autem erronea est. Supponit enim realem distinctionem. R. P. Christoph. de Ortega, de Deo Vno & Trino.

nem essentia à personalitatibus: atque processionem personarum à personis aliis tollit: earumque oppositionem inter se sine qua personarum distinctio non extat: ac denique, si processionem has non abolere demus, multiplicat processionem in diuinis. Solum ergo vult Athanas. totam energiam, & efficaciam ad personas producendas in essentia esse, vt docebamus d. 4. Recentiores Complutenfes virtuales admittunt Patris personalitatem virtualiter ab essentia prodire, minus tamen consonant Patribus, qui omnium diuinarum emanationum principium, Patrem, fontalemque originem absolute appellant, sine distinctione vlla. Secundò: distinctionem virtuales, ad hanc virtuales productionem necessariam, discicimus d. 8. q. 2. cert. 2. atque controu. de scientia omnes virtuales productiones à diuinis relegauimus.

8 Sed instas saltem rationem ingenti non esse solius Patris: quare neque eius propriam: tum quia Spiritus S. non est genitus, sed ingentus, cum inter hæc medium non detur. Est æquiuocatio eo modo, quo non est genitus, in vocabuli primæua significatione, ingentus est in vfu Patrum, & Theologorum frequentiori huius vocis pro improductibili ingentus non est Spiritus. Proinde vtrumque Spiritui negant Nicæna synodus profess. fidei apud Nazianz. orat. 50. de fide Nicæna, vbi & ipse Spiritum S. non ingentum, nec genitum ait. Repetit orat. 26. de moderat. in disputando seruanda col. 3. orat. 36. 5. de Theolog. col. 4. & 5. longè à med. ac vers. conuoluant Basili. contra Eunom. circa fin. Symbolum Damasci apud Hieronym. Concil. Toletan. II. citatum, August. serm. 38. de temp. 3. infra octauam Epiphani. longè à med. Synodus Syrmienf. can. 19. & Hilar. ad eum canon. damnant vt impiissimum Spiritum S. innascibilem appellare. Denique instas: essentia diuina, ac Deus, pro vt vagè dicit aliquam personalitatem, non dicit esse ab alio: ergo essentia, & Deus, sic acceptus, est in vfu rigoroso Patrum innascibilis, & principij expertis à Patribus pluribus appellatur. Sed Patres innascibilem, id est in causabilem intelligunt. Ad rationem dicito: innascibilitatem dicere repugnantiam positiuam, vt originariè sit ab alio: essentia autem, & Deus eam non habent, licet, vt sic, processionem non dicant, quia in personis procedentibus, essentia communicatur per originem, ac Deus procedit:

CERTAMEN II.

Innascibilitatis conceptus male à multis explicatur.

1 EX dictis constat innascibilitatem Patris formaliter sonare carentiam principij suæ personalitatis, & communicationis essentia ab alio: vt passim docebant Patres recitatæ cert. 1. n. 4. pluresque alij apud Ruiz d. 53. sect. 2. n. 7. qui sic innascibilitatem nobis explicant. Vide Naz. orat. 32. ad 150. Episcopos sub med. Athanas. Dialogo 2. de Trinit. ac Dial. 1. post med. orat. 2. contra Arrian. med. libro de Synodo Ariminensi, & Seleucicæ vers. fin. An verò carentia hæc capacitatis communicationis essentia ab alio, & productionis personalitatis in Patre, qua explicatur innascibilitas formaliter, relatio sit, vt à nobis cogitatur? videtur, & relationem cogitari, cum sit relationis carètia, quæ cum ad habitus prædicamentum pertinere debeat iuxta August. 5. de Trinit. c. 6. & 7. relatio formaliter erit, ac cogitabitur. Instat Soar. qui oppositum cenfet: innascibilitas ipsa quam ea negatione concipimus, indicatur formaliter absoluta, licet à nobis admodum relationis per eam negationem concipiatur. Sed rogo Soarium an cum eo iudicio, quò innascibilitatem absolutam iudicamus, stet simul eius conceptio simplex, vt negationis relatiuæ, necne? si non stat, antè illud iudicium, imò sine illo, poterit innascibilitas positua, vt absoluta apprehendi contra Soarium, & omnes: si autem simul ex parte obiecti innascibilitas, cum absoluta iudicatur;

iudicatur, vt negatio relatiua concipi debet: ergo ratione nostra nequit non concipi relata. Cùm autem simplex conceptio ad ens rationis efficiendum sit satis, semper innascibilitas rationis relationem in nostra cogitatione habeat, etiam cum absoluta iudicatur.

2. Hactenus rei huius appositissimum exemplum in Angelo, quem necessarid, vt corpus concipimus, etiam cum de illo non esse corpus iudicamus. Hinc autem non infertur constitutione rationis nostræ Angelum corpus esse, quia non nisi, vt corpus, à nobis ratione cogitatur. Similiter neque infertur Patrem relatione rationis, qua negationem illam cogitamus innascibilem per rationem nostram constitui. Neque enim omnia, quæ necessarid ad aliquid concipiendum à nobis cogitantur, eius constitutionem per rationem, ac metaphysicam ingrediuntur: cùm res, seu aliquid formale ipsius sæpe aliter, quam in se sit necessarid cogitur; cuius ratio est: quia constitutio non chymerica, licet per rationem fiat, eorum debet esse, quæ re ipsa in constituto sunt, non quæ ipsi, vel illis mensaliter concipere non valens, affigit. Etenim hæc rei concipiendæ adminicula sunt, non autem res concepta. Mito æquè futilem, atque prolixam questionem, an ea negatio processionis, seu capacitatis stricta negatio opposita priuationi, quia in subiecto absolute inepto, sit an priuatio, quia in subiecto ex genere, seu specie personæ diuinæ apto: quod satis in talpa est, vt visus carentia ex specie ipsi repugnans, absolute priuatio sit, quia ex prædicato generico animalis visus non repugnat. Cum enim negatio hæc, qua positiua, & intrinseca Patri innascibilitas à nobis explicatur, rationis figmentum sit inutiliter reflexis his de illa questionibus laboratur. Labor ergo, non sine fructu, nec exiguus, Scholasticorum est in statuendo positiuo formali conceptu innascibilitatis, in quo ea negatio nostro concipiendi modo fundatur: illum quippe negationem, qua explicatur, nullatenus esse, & constat, quia negatione præcipue rationis, cuiusmodi ea est, nihil positiuum, & reale, nedum Deus Pater constitui potest. Quare iidem Patres, qui innascibilitatem ea nobis negatione explicauerat, nihil negatiuum ea explicari animaduertunt. Nazianz. orat. 32. citata. Cyril. 2. Dialog. de Trinit. à col. 4. & 1. thesauri cap. 2. 3. & 4. libro II. capite vnic. sæpe, maxime longè à principio August. 5. de Trinit. c. 3. 5. 6. & 7. sæpe vnde ad finem sexti ait: *Nomine ingeniti non quid sit, sed quid non sit dico.*

3. Exsibilandi primò sunt Arriani, qui in essentia totum innascibilitatis fundamentum ponebant, vt inde in diuinis solum Patrem Deum esse concederent: diuinæque personas in vnam confunderent, ac Trinitatem negarent. Eorum paralogramos contra Ecclesiam catholicam sola æquiuocatione armatos exarmauimus cert. 1. num. 1. Henric. p. 2. sum. art. 57. questione 1. corpore, docet essentiam, vt non ab alio communicatam totum fundamentum illius negationis esse: ita, vt essentia secundum se sit fundamentum in quo, fundamentum autem quo vt non ab alio communicata, seu Paternitas. Verùm, cum illud, vt non ab alio communicata sit, ipsa negatio communicationis, seu processionis, qua positiuum, in quo fundatur, explicatur, dum fundamentum querimus, ratione fundata malè responderet. Secundò cum communicatio in precedentibus essentia solius, non personalitatis sit, cuius formaliter est productio, seu productio, negatio communicationis in non procedente solius essentia esse debet, negatio autem productionis personalitatis solius formaliter. Zunniga d. 5. dub. 2. concl. 4. dum ait Paternitatem, vt fundantem negationem processionis esse innascibilitatis fundamentum, idem per idem vitio se explicat Præpositiuus apud Henricum. art. 55. questione 5. alique præci positiuum innascibilitatis rationem in relatione opposita procedentis ponebant: sicut inæqualitas opposita æqualitati relatio est. Reliciuntur vulgò: quia inducit quintam relationem reale in Trinitate. Secundò: quia, vel illa relatio respicit in genitorem distinctum à duabus per-

sonis aliis, vel hos respicit. Si primò: respicit chymericam, nempe quartam personam diuinam; ac proinde rationis relatio est: siquidem ad chymericam rationis realis, non intentionalis, respectus à nemine admittitur. Si secundò: alias personas respicit primarid, vt terminos à se productos, & inde in eis resultat impotentia producendi ipsum, quam, etiam respectu sui, Pater ipse habet cum se nequeat realiter respicere.

4. Veteres plures innascibilitatem in fontali plenitudine Patris, seu ratione principij eæterarum personarum locabant. Contrà: quia innascibilitas distincta formalitatis, in signe, notioque Patris est à potentia generatiua, & spiratiua, vt videbimus d. 11. atqui ratio principij eæterarum personarum non est formaliter innascibilitas. Contrà secundò: quia innascibilitas est formaliter prior, ratione quavis principij in Patre, vt statim ostendam cert. 3. quibus impugnantur Alexander 1. p. q. 69. m. 2. Albert. q. 39. m. 2. S. Bonau. in 1. d. 28. art. vnic. quest. 1. corp. & quest. 2. innascibilitatem Patris in ratione Patriarchæ Trinitatis, siue principij eæterarum personarum, communi ad generatiuum, ac spiratiuum. Sed contra vtrumque modum adde: in Patre solo non esse potentiam spiratiuam, neque rationem communem ad illam, quia hæc potentia ex personalitate Patris, & filij adiunctis essentia indiuisibiliter primò resulat, vt docebamus d. 4. Durand. in 1. d. 28. q. 1. corp. fundamentum negationis procedentis, seu positiuum innascibilitatem in primitate ad omnem emanationem, etiam creaturarum, ponebat, vt constat ex q. 1. art. 2. num. 9. Verum si ea primitas sit ratio principij omnium ad intra, & ad extra eisdem impugnationibus patet; Sin aliquid aliud formaliter sit, debuit explicari, assignarique, quid formaliter sit. Secundò ratio principij, & primæ creaturarum stat in sola essentia, quæ formaliter est à se, & est principium adæquatum, & totale earum, quin personalitates influant: quare in personis precedentibus ea ratio inuenitur in essentia: cum tamem nihil in eis innascibilitatis, de qua loquimur, inuenitur.

5. Hæc omnia vitasse putat Aberson d. 7. c. 2. innascibilitatem constituens in relationibus, seu potentis notionalibus radicaliter sumptis: ita vt Patris personalitas, prout præcedit, radicaliter est indiuisibilis potentia vtriusque, & processionis suo ordine, constituit primum principium: quemadmodum anima formaliter infestilis, prout præcedit potentiam intellectuam, & volitum constituit intelligitur primum principium intellectiōis, & volitionis suo ordine producendum. Ait autem principium hoc radicale relatiuum esse ad Filium, & Spiritum S. quos, vt tale formaliter, respicit. Sed verò, dum factas impugnationes fugit, eisdem omnino patet. Contrà: quia radicalis potentia spirandi communis Filio per te nequit esse innascibilitas propria Patris. Secundò nequit esse eadem indiuisibilis formalitas cum potentia radicali generatiua, cum hac non communicata communicetur illa Filio per te. Tertid infestilis formalitas Patris dici ad conuertentiam cum illo debet: atqui radicalis potentia spiratiua non dicitur ad conuertentiam cum Patre, cum dicatur per te etiam de Filio. Nec potest recurere ad expliciūm, & impliciūm, quod meritò impugnat in Ruiz. Quarto: si secundum diuersos status principij, & operationis ad intra, proximitatis, & remotiōis notiones (qualis est innascibilitas) alias ab aliis distinguere liceat, pluraquam septem notiones admittentur (non mediocri in Theologia absurdo) in diuinis. Quintò sublati per impossibile Filio, & Spiritu S. maneret formaliter innascibilitas in Patre: & tamen potentia illa notionalis radicalis in eo minime persisteret. Sextò, vt aiebam, ostendámque cert. 3. innascibilitas prior formaliter est, quavis potentia notionali respectiua procedentium. Septimò denique respectus cuius ad agendum incompatibilis formaliter non est cum passiva productione, vt patet in Filio.

6. *Iisdem impugnationibus confutatur sententia S. Thom. in 1. d. 28. quæst. 1. art. 1. ad 2. aientis: Negatio, quam importat ingenitus intelligitur fundata in ratione principij, prout est notio Patris. Consonat ad 2. & 4. & articulo 2. ad 2. ac 1. parte, quæst. 33. articulo quarto, præcipue ad 1. Sequuntur Capreol. in 1. d. 28. quæst. 1. artic. 1. conclus. 3. Deza ibidem. Etenim, si ratio principij radicalis, vel formalis vtramque potentiam secundam complectitur omnia argumenta facta militant. Sin verò generatiuam solum, tribus postremis impugnationibus impeditur: quia notiones Patris non esset, posset esse innascibilis. Tertiò, licet sit generatiuus, posset procedere, vt statim ostendam ex Aug. & ratione. Hinc etiam confutatus manet Vasq. qui d. 137. cap. 5. à num. 14. & d. 140. cap. 3. num. 18. & d. 139. init. & cap. 7. innascibilitatem positiuam in ratione primi principij, ante relationem Paternitatis formaliter, relatiuèque per rationem, quique indiuisibilis conceptus sit collocat. Deceptus autem fuit. Nam primitas personæ à ratione principij non solum diuersa, minimèque opposita est, sed disparata, æquæ, atque potentia generatiua, & spiratiua, quæ in vnam Patris personam amicè conueniunt. Deinde, si relatio illa rationis aliter rem concipientis est, restat explicare an formalitas illa primi principij formaliter absoluta, an respectiua ex parte sui foret.*

7. Nec aliter impugnandus venit Ruiz d. 53. sect. 5. qui dum veterum omnium sententias conciliare vult, asserit innascibilitatem positiuam esse ipsammet relationem Paternitatis partialiter, id est implicite, ac non secundum explicitum relationis conceptum, ac num. 3. conceptum obiectiuum explicans ait: non esse relatum ad personas alias, sed solum personæ primitatem, quæ formaliter esset, & si aliter ea non procederent. Sed dissident hæc. Nam si conceptus obiectiuus primitatis personæ formaliter relatiuus non est, dum concipitur, nullatenus, implicite adhuc, de relatione Paternitatis cogitatur in huius sententia, qui nobiscum obiectiuus præcisionis formalitatem defendit. Vnde alia Doctoris huius inconsequenter deprehenditur. Ipse quippe contra Ioannem de Ripis, Scotum, & alicui nullum Patris proprium, aliusque personis incommunicabilem conceptum absolutum, ac non, etiam prædicamentaliter, relatiuum admittit; cum tamen ille innascibilitatis conceptus, ac formalitas Patris propria, atque aliis personis incommunicabilis absoluta profusius, per ipsum, sit à relatione omni ad personas producenda. Quocirca iis, quæ de personarum constitutione formaliter per relatiua docuerat, vehementer discordat. Si autem diuersum conceptum innascibilitatis ex parte obiecti à relatione Paternitatis esse reuatur admittere, contradicet iis, quæ fusè docet tota sect. 3. & 5. numero 2. & 3.

CERTAMEN III.

Magni mei Magistri Didaci Daza innascibilitatis conceptus nostra etiam opella Illustratus.

1. **P**rima Conclusio. Innascibilitas non est adhuc inadæquatè formaliter relatio Paternitatis, vel principij productiui proximi, aut remoti cuiusuis ad intra. Probata manet contra recitatas opiniones. Probatur rursus expresso Augustini, testimonio 5. de Trinit. cap. 6. initio in hæc scribentis: *Non hoc est dicere ingenitum, quod est Patrem dicere: quia, nisi Filium non genuisset nihil prohiberet eum dicere ingenitum. Et, si gignat quisque Filium, & non ex eo ipso ingenitus est: quia, & geniti homines ex aliis hominibus gignunt, & ipsi, alios, atque infra: Nec idèd quisque Pater: quia ingenitus: nec ingenitus idèd, quia Pater. Quibus similia habet serm. 38. de temp. longè à med.*

quæ in Paternitate dicta, de quavis processione, aut principio productiuo æquè probant. Testimonium, & conclusionem amplectitur Magister in 1. d. 28. cap. 1. & communiter veteres Scholastici, imò citatus etiam nuper Ruiz: licet ex eis plures non satis firma consequentia ad ea, quæ de constitutione personarum per relatiua docuerant. Ratio autem à priori eodem Augustini testimonio continetur. Etenim non procedere ab alio intelligi optimè potest non intellecta processione cuiuspiam ab ipso, aut potentia producendi alterum, siue proxima, siue remota; atque contrà tam potentia, quàm processio alterius ab ipso rectè cohæret cum capacitate, vt ipse ab alio producat. Ergo innascibilitas positua, in qua fundatur negatio capacitatis procedendi ab alio, siue processions ab alio, non est potentia productiua vlla proxima, vel remota, aut relatio productiua in Patre. Id quod appositissimo exemplo, & paritate, & probabat, & confirmabat magnus ille Magister meus Didacus Daza, vt ex ipso dabo conclusione sequenti.

2. Dico secundò: Innascibilitas positua Patris fundans negationem procedendi ab alio est conceptus omnino absolutus huius indiuiduæ personalitatis, prius ratione, quam principium vilo modo aliarum personarum intelligatur. In hanc conclusionem facillè traherem. S. Thom. quem ita intelligunt Capreol. Deza, & Ferrara, vt sub conceptu personalitatis, aut formæ hypostaticæ relatione priorem paternitatis innascibilitatem esse docuerit. Consensit, licet inconsequenter satis Ruiz. num. illo 3. Ratio est: quia sicut persona secunda ratione suæ personalitatis indiuiduæ petit ab vno procedere, tertià verò ratione singularis suæ personalitatis petit procedere à duobus: ita prima persona ratione suæ singularis personalitatis petit à nullo procedere. Confirmatur mei Daza exemplo illustratiua, sicut essentia, quia entitas prima, seu Deitas, seclusis aliis formalitatibus, & prius ratione, quam illas formaliter habeat, intelligitur esse à se primò, atque in hoc fundatur incapacitas, seu negatio necessaria essendi ab alio: ita hæc prima singularitas personalis Patris, quia prima est, intelligitur esse à se primò, & fundare negationem essendi notionaliter ab alio. Et sanè hoc expressè modò innascibilitatem nobis debet Hilarius 3. de Trinit. sub init. sic de Patre loquens: *Non aliunde, quod est sumens, sed ad id, quod ita manet, sibi ipsi sufficiens. Hic ergo ingenitus genuit.* Ac fortasse tunc eundem conceptum innascibilitatis habuit Henricus dum eam art. 57. q. 1. corp. vocauit *sufficiens*, & *plenitudinem ex se Patris*.

3. Probatur secundò: quia incapacitas hæc essendi notionaliter ab alio est incapacitas dependendi laxè ad essendum personaliter in se: ergo in illo primo conceptu, quo esse personaliter in se primò intelligitur Pater, debet intelligi fundata, sicut capacitas opposita essendi notionaliter ab alio in primo conceptu, quo personæ procedentes intelliguntur esse personaliter in se, intelligitur fundata: atqui primus conceptus, quo primò intelligitur esse in se personaliter Pater, est sua personalitas singularis: ergo singularis Patris personalitas, qua talis formaliter, fundat negationem capacitatis essendi ab alio. Probatur denique tertiò: quia positus reliquis propriis Patris formalitatibus, hæcque seclusa non stat fundamentum incapacitatis essendi notionaliter ab alio in Patre, vt vidimus: hac vero posita, reliquisque seclusis, stat eiusmodi fundamentum: ergo in ea stat formalissimè innascibilitas positua Patris. Dices, hæc eadem personalitas singularis, qua talis, vt essentia identicè adiuncta, & qua illam vltimò singularizans, & distinctiua, personæ Patris constituit potentiam notionalem relatiuam Patris: sed qua singularizans, & distinctiua personæ Patris constituit innascibile: ergo, qua constituit innascibile, constituit relatiuum notionaliter: ac proinde est relatio potentie notionalis innascibilitatis. Respondetur in personalitate singulari Patris formaliter duplex munus esse, alterum constituendi personam singularem à se, alterum constituendi seu expediendi virtutem, atque

efficaciam essentia ad personas producendas. In quo, cum non afferat efficaciam, adhuc partialem, non affert relationis aliquid, etiam transcendentalis; sed ponit ex parte sui extremi distinctionem necessariam ab alio, ad quod possit esse, sicut potentia, ita, & transcendentalis relatio: id quod prestare optime potest, quin sit relatiua, imò prius ratione quam constitutum relatum transcendentaliter intelligatur ad personas producendas, intelligitur constituere personam notionaliter; à se, ac fundare negationem rationis incapacitatis essendi ab alio. Sicut eadem intellectus formaliter essentia diuina prius ratione intelligitur esse à se, & fundare negationem essendi causaliter ab alio, quam intelligatur principium creaturarum.

CERTAMEN IV.

Fontalis origo, & principium Deitatis, ac totius Trinitatis, imò & creaturarum omnium, Patris proprietates est.

1 PRIMAM locutionem, & rem nos docuit Dionysius. de diuin. nomin. vers. med. ubi Patrem fontem celestis diuinitatis appellat. ac rursus, fontanam diuinitatis, i. de caelesti Hierarch. longè à principio: qui est diuinitatis fons & principium Athanas. orat. contra Gregales Sabellij sub init. solus fons Deitatis. Naz. orat. 13. 2. de pace. circa med. Deitatis principium. Ac rursus: Authorem esse diuinitatis, quae in Filio, & Spiritu S. consideratur. Origen. de principiis lib. 1. cap. 3. longè à med. Vnus diuinitatis fons, Aug. 4. de Trinit. cap. 20. longè à med. Deitatis principium Pater est. Ambros. in Symbolum Apostolor. capite 2. Pater origo est Deitatis. Concil. Toletan. 6. capite 1. init. & Toletan. 11. professione fidei sub initio: fons, & origo totius diuinitatis. Harum propositionum sensus est duplex. Primus: quod Deitatis praecipue sumpta fons, origo, & principium sit: quod verum quidem est: quia Deitatem alii communicat personis, & à se habet non communicatam ab alio: quare, & innascibilitatem, & potentiam notionalem patris formaliter claudit. Vnde constat non esse fontem, originem, autorem, & principium Deitatis Filium, licet eam communicet Spiritui sancto: quia ab alio accipit sicut riuus, in alium aquam deriuans fons, principium, origo, auctorve fluminis non dicitur; sed solus fons à quo primùm manat, & qui ab alio aquam non accipit. Quod si Athanas. ferm. Concilij Nicæni, & epist. ad Serapion. ac ferm. de Incarnat. Verbi Filium fontem Spiritus S. appellat non obest, quia primò, & ex æquo ab illo Spiritus emanat quin, sicut Deitatem, ita potentiam (nec duntaxat emanationem, vel Spiritum S.) à Patre recipiat, sed cum illo compleat: quare illius origo, dici, & fons aliquomodo posset. Sed Epiphanius. hæref. 69. vers. med. ac longè à med. hæref. 76. post med. in ancorato post init. August. 3. contra Maximin. capite 23. versus finem fontem de fonte dici Filium mliant. Senfus ergo explicatum tradunt S. Thom. 1. p. quæst. 39. art. 5. Canariens. quæstione 33. art. 1. ubi Vazq. & Molin. Mag. 1. d. 29. c. 1. quem ibi sequuntur distinctionarij Scholastici. Soar. 8. de Trinitate; eumque tradiderat Athanas. loco recitato longè à med. expressisque Naz. verbis nuper recitatis.

2 Secundus eius locutionis sensus est: vt sit Pater, fons, & origo Deitatis vtre est in personis tribus, seu Deitatis collectiue sumpta, qui praecipue videtur intentus à Concilijs Tolentans recitatis num. 1. vt sentiunt S. Thom. art. 1. citato, & S. Bonau. in 1. d. 29. dub. 1. literal. Dum enim dicunt totius diuinitatis, complexionem denotant, quae in diuinitate nisi collectiue sumpta, pro vt tota Trinitas re ipsa est, locum non habet: cum secundum se non complexa, sed simplicissima sit. Porro hic sensus idè est, atque locutionis secundæ: nimirum Patrem esse fontem, originem, seu fontalem originem, ac principium totius Tri-

mitatis, quæ locutio, licet expressa in Patribus peruectus non sit: solus enim (quem viderim) Athanas. orat. contra Gregal. Sabellij longè à medio aliquid non omnino simile dixit: Pater radix, & fons Filij, & Spiritus S. tamen Concilium Vuormaciens. eam expressit his verbis. Fons, & origo ipse Pater est totius Trinitatis. Reprehendus ergo merito hic venit Ruiz d. 48. sect. 6. num. 3. quod eiusmodi locutionem non debere usurari moneat, quia à solo Vuormaciens. Concilio fuerit usurpata. Quasi Concilium integrum, licet solum, non faciat propositioni, quantum satis, superque sit, plenam securitatem. Secundò falsò ait, imò sui immemor, à solo Vuormaciens. Concilio eam locutionem fuisse usurpatam cum ipse n. 2. asseruerit idem dici, atque intelligi à duobus Concilijs Toletans fonte totius diuinitatis, atque à Vuormaciens. fonte totius Trinitatis, idque ibidem, non è suo solum iudicio, dicat, sed ex sententia etiam S. Thom. ac S. Bonau. quorum solutiones ad proponendam iam contra huiusmodi locutionem difficultatem, & refert, & laudat.

3 Obiicies: Intra totam Trinitatem Pater est: atqui Pater non est sui ipsius principium: ergo non est principium totius Trinitatis. Minorem solus negauit Lactantius 1. diuin. institut. cap. 7. sine, non sine omnium Theologorum nota. Et probatur facillè: tum, quia, si de principio originario admittatur, plures processiones, quam duæ, in diuinis forent, tum, quia, non esset innascibilis Pater, si à se procederet, dicente Naz. orat. de dogmate, & constituit Episcoporum, idè esse innascibilem: quis, nec aliunde, nec à se originem habet. Denique, quia nihil se ipsum potest producere, ex quo solo principio plures esse, ac tres, Trinitatis personas, non vniam, colligimus cum Patribus. Atque inde Patres, praesertim Aug. contra Arrianos, probat Verbum non esse creatum, quia creata omnia per Verbum facta dicuntur Ioann. 1. ac per se ipsum Verbum fieri non possit. Respondet S. Thom. Rectorem dici populi totius Rectorem, licet sui ipsius, qui pars populi est Rector propriè non sit: quia reliquorum compopularium est Rector propriè S. Bonau. ealium dici continere omnia, cum se ipsum, quod aliquid omnium, tam magnum est, non contineat: quare, licet Pater principium sui non sit, sed cæterorum Trinitatis, totius Trinitatis principium dici potest: quia sumi debet principium totius secundum distributiuam accomodam, vt in exemplis dictis vulgò sumitur. Displicet in vtroque, quod in vulgari solum, ac non rigido sensu Conciliorum locutionem saluent. Respondetur strictius: Trinitatem numero saltem affinem pluralitatem esse, vt numerus strictè non sit (de quo d. vltima) quare principium Trinitatis proprium esse, quod numeri principium est: cum autem numeri principium vnitas prima sit: ac Pater sit re ipsa, ac de se, nec solum arbitrariè, prima vnitas, ac persona prior origine reliquis Trinitatis, & ante quam prior non est, prima est persona, & vnitas Trinitatis totius: quare & Trinitatis strictè, & rigide principium. Id etiam metaphysicis nominibus fontis, radice, & originis explicatur. Vnde, licet non idem proflus fontis, Athanasius recitatus numero 2. re idem, ac sensu idem docuit.

4 Respondeo denique: de principio originario sumpto verificari Patrem esse principium, originem, ac fontem totius Trinitatis strictè loquendo. Trinitas enim potest sumi distributiue, vel collectiue. Licet autem distributiue Trinitatis totius principium originarium Pater non sit, quia omnium personarum Trinitatis non est, quia non sui ipsius; aut Trinitatis totius collectiue sumpta principium est: quia vt collectionis alicuius principium aliquid sit, ac verè dicatur, satis est, vt aliquid, quo completur collectio tota, producat: maximè, si maiorè eius partem producat. Pater: quia sine eius productione tota collatio absolute neque esset, neque produceretur: quare, qui illud ponit collectionem totam ponit, quia collectio est. Sic, qui producit, ac ponit vnionem, non illam, sed totam absolute hominem, qui sine illa non esset producere, & ponere dicitur. Sic fundamenta do-

mus totam domum sustentare propriè dicuntur: quia nisi partes superiores sustentarent, tota domus collectiue non esset. Cum ergo, sine secunda, vel tertia persona Trinitas tota collectiue non foret, qui utrâque producit, ut principium, atque non habet priorem, principium originariè, & fons, origo, radix totius Trinitatis collectiue sumptæ verè dicitur, atque est. Iam verò stricta locutione adhibito nomine totius Trinitatis adiuncto Trinitatem collectiue pro tota Trinitate coniunctim supponere, citius, quàm distributiue, nemo non videat: quia nomen totus collectiue de se, non distributiue est.

5. Ultima, & tertia locutio: quod scilicet, esse principium omnium creaturarum, Patris etiam proprietates sit, facile probatur; quia, licet operationes ad extra communes sint Trinitati toti, ac proinde Filio, & Spiritui sancto, tamen quia à Patre omnipotentiam accipiunt per processionem ab ipso, Pater, qui dat, ac non recipit, potiori iure suam, & propriam habet, ipsique, ut illam habeant, principium est: quare Filius in Euangelio à se ipso quidquam facere negat; sicuti neque à se loqui, neque Verba, quæ loquitur, esse sua, sed eius, qui illum misit, Patris esse ait, atque à se ipso non loqui. Ac de Spiritu S. Non enim loquetur à semet ipso, &c. quia utrâque scientiam, qua loquebantur à Patre communicatam recepit; ac proinde in propriis Patris, non sui, eam, eiusque effectus numerant. Ex quibus omnibus constat timidius, quam par sit Canariensem supra, & Vazq. d. 139. capite 3. dixisse absolute his locutionibus abstinendum esse. Neque ira verè Soarium d. 8. de Trinit. capite 3. num. 3. Molinam x. p. d. 33. art. 1. d. 2. minus rigidas eas locutiones appellasse.

QVÆSTIO II.

An proprium Filij sit esse Verbum?

IDIUM Filiationem, ac principium esse Spiritus S. in propriis Filij esse, numerarique debere. Duo igitur examinanda præsentis Disp. restant. An suis propria sint? Verbi nimirum, & imaginis ratio. De imagine quæstione 3. de Verbo præsentis quæstione 2. agetur.

CERTAMEN I.

Stricta Verbi ratio propria, & notionalis Filij ex Scriptura, & Patribus statuitur.

1. Filium non nisi chymeticè Verbum esse blasphemarunt Valentinus cum suis apud Irenæ. lib. 1. c. 1. Epiphanius hæref. 71. Theodoret. 1. hæreticar. fabular. cap. 10. lib. 5. epitomes quinquor. decretor. cap. 2. Aug. de hæresibus in 11. Samosatens. aliqui consentiunt apud Athanas. orat. 5. contra Arrian. versus fin. Item Nestoriani apud Concil. Ephesin. ac sæpius apud epistolas, & epistola Cyrilli, Alex. insuper Arrius apud eundem 7. Theaur. cap. 3. ex Arrianis verò alij Verbum cum homine assumpto Filium constituere, alij hominem assumptum à Verbo filium esse aiebant teste Athanas. proximè versus med. Arrius insuper apud Cyrillum cap. 2. scientiam Dei, ac sapientiam communem Verbum appellabat, quòd diuersam à Patre personam non efficeret. Cui hac in re Sabelliani subserpserunt; utrosque refert Athanas. orat. citata, & epist. de sententia Dionysij versus med. Cyrill. proximè post med. Mitto hærefes alias, quod Verbum sic exterius prolatum, seu prolatiuum; nuncius, seu dispositio

no nobis à Deo donata ad intelligenda diuinæ voluntatis arcana; hæc enim contra Verbi diuinitatem d. 2. fundatam, sunt; nunc enim ex solum, quæ Verbum à Filio diuidunt, sunt refellendæ, quia præsentis dogmati statuendo opponuntur.

2. Nec longè à mentioris erroribus abiisse videtur Origen. lib. 1. ad Euangelium Ioannis asserens Verbum metaphoricè solum de Filio, & Christo dici, sicut lux, & agnus: quia irrationalia à nobis auferit, Patrisque arcana renundat. Cui consentire videtur Theophylact. ad id Ioann. 1. Hoc erat in principio apud Deum. Vbi non propriè, dignèque Deo Verbum de Filio dici asseuerat, quod sit paternæ voluntatis nuntius: solum autem vult & Dionysij doctrina nullum ex creatis nomen dignè dici de Deo. Quo etiam sensu similiter loquitur Chrysostom. hom. 1. in Ioann. post med. & Euthymius in id Ioann. 15. Quæcumque audiui à Patre nota feci vobis. Vbi ab effectu etiam manifestandi nobis Patris mandata, tanquam à nobis notiori, Verbi rationem in Filio probant; sicut, & Epiphanius hæref. 73. vers. med. Sed neque Origenis testimonia eum in hoc errore fuisse conuincunt. Etenim ut d. 2. de Filij diuinitate agentes notabamus, ipsius in Ioannem commentaria ab hæreticis sunt corrupta, ut tanti Doctoris calculo erroribus suis autoritatem conciliarent. Durandus tamen cum Filium per intellectum formaliter produci neget, ut vidimus d. 3. Verbi rationem metaphoricè Filio conuenire docet; esseque propriè sumptam essentialem, & communem, non Verbi propriam. In hoc extremo videtur sentire cum S. Thom. q. 4. de verit. art. 2. & in 1. d. 27. q. 2. art. 1. Capreolo art. 1. Carthus. q. 1. Scoto ibidem §. ad quæstionem istam, Fabro d. 22. cap. 2. Ferrara 4. contra Gent. cap. 3. Valætia q. 8. de Trinit. punct. 1. & controu. de Trinit. cap. 3. qui admonet iam per Theologorum vsum de solo Filio Verbum dici licere: ac proinde Verbum appropriatione omnium Theologorum, soli Filio conuenire: licet in aliis ratio etiam Verbi essentialis, & communis inueniatur: non autem negant alij à Durando aliam Verbi rationem Filij propriam.

3. Communis autem Patrum, & Theologorum sententia Verbi rationem Filij propriam, & notionalem esse docet; nec solum appropriatam. Ita S. Thom. 1. p. q. 34. art. 2. vbi Caiet. & Thomista, Canariens. Molina, Vazq. & Valentia, Soar. 9. de Trinit. cap. 3. Zunniga d. 9. dub. 1. concl. 2. & 3. vbi oppositum erroris insinuat, & dub. 2. Arrubal. d. 13. cap. 2. Didacus Ruiz d. 57. sect. 2. Becan. capite 5. quæst. 1. Granad. d. 2. Martin Perez d. 14. sect. 2. Galpar Hurtado d. 7. disp. 3. & Theologi reliqui à Durando. Probatur primò ex Ioann. 1. In principio erat Verbum. ad quæ Cyrill. 7. Theaur. capite 1. sub init. ut hoc nomen quasi proprium Filij elegisse videatur: in principio inquit, &c. ac infra: Verbum est Verbum naturale, & que intrinsicum, id est Filium. Concludit autem Ioann. Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à Patre. Esset autem absurdum, quæ Filij propria sunt, ut incarnasse, habitasse cum hominibus, gloriamque unigeniti habere; quæque de Filio credenda Ecclesie, tunc primò, proponebat, non nomine proprio personali ipsius, sed vel communi, vel metaphoricè de illo renuntiare: quin, si inde metaphoricè Verbum dicitur, quia Patris mandata visibiliter nunciavit, non poterat dici Verbum factum carnem, sed Filium factum esse Verbum. Secundò nisi proprium hic Filij nomen Verbum sit, præcipuum fidei de Incarnatione fundamentum, quod ex hoc loco petitur corrui. Tertio in tanto mysterio Trinitatis, & Incarnationis in nouo Testamento, in quo veteris figuræ, & metaphora cessarunt, metaphoricis nominibus loqui improprium, & absurdum esset: maxime cum metaphoricè nominis applicatio nondum percubuerat. Adde statim Ioannem se de Filio homine Christo loqui ostendere dum adhibito Baptista illum digito monstrantis testimonio. Hic erat, quem dixi vobis post pauca subdit: Unigenitus, qui est in sinu Patris, &c.

4. Accedit illud Apocalips. 19. vbi nomen Filij quod nomen